

KAREL HYNEK MÁCHA

BÁSNĚ ROZLIČNÉ¹

LOVECKÁ.

Hurá!

Tak vesele jasný uvítán buď den,

Jenž modrém se na nebi zdvíhá,

Ven ze dvoru temna, u prostoře jen

Tam veselo nám; jen ze dvoru ven,

A hlučno ať zpěv se rozlívá,

By hluboký přírody zaplašil sen! –

Hurá! hurá! hurá!

Hluboký mrtvého lovce je sen,

Jej nezbudí k honbě již veselý den;

Teď živi, teď k honbě, teď veselo jen!

Hurá! hurá! hurá!

Viz, zelený jak se na lovce tam bor

Tak vábně a radostně dívá;

¹ Převzato z: Mácha K. H., *Básně. Máj. Zlomky. Dopisy. Deník*, Praha 1907 (redakčně upraveno).

Již zpěvem každý se probudil tvor,

I ozvěna hlasně od dalekých hor

Co daleký zpěv se ozývá;

Ji probudil ze sna náš lovecký zbor.

Hurá! hurá! hurá!

Ba milý je život a milý je bor,

Je nerad opouští uhoněný tvor;

My živi, my k honbě, my lovci jsme hor.

Hurá! hurá! hurá!

Již v prostoře; v dálce za námi je ves,

Náš zbor se již lesem prodírá,

Viz jelen! tu rána na ránu a ples,

Zvěř prchá, leč raněnu dohonil pes,

A lapený jelen umírá,

A vesele hlučně se rozléhá les:

Hurá! hurá! hurá!

Již padl a neslyší vrahů svých ples,

Víc nikdy svůj rodný již neuzří les.

Nám kořist, nám honba, nám veselo dnes;

Hurá! hurá! hurá!

Hurá!

NOC.

Temná noci! jasná noci!

Obě k žalu mne budíte.

Temná noc mne v hloubi tiskne,

Jasná noc mne zhůru vábí;

Temné hlubiny se hrozím,

Ach! a k světlu nelze jíti.

Vy hvězdy jasné, vy hvězdy ve výši!

K vám já toužím tam světla ve říši!

Ach, a jen země je má!

Člověkem jsem; než člověk pohyne,

Ve své mě lůno zas země přivine,

Zajme, promění a v postavě jiné

Matka má, země, zas mě vydá!

Vy hvězdy jasné, vy hvězdy ve výši!

K vám budu toužiti světla ve říši,

Ach, a jen země bude má!

Květinou-li mne životu navrátí,

List můj i květ můj k světlu obrátí.

Však, ach, jen země zas, tma mě uchvátí,

Světla ve stany jiti nedá!

Vy hvězdy jasné! – Vy hvězdy ve výši!

CIZINEC.

Cizinec bydlí na pusté skále,

Slunce mu sotva zasvítá!

Chlad a mlhy tam panují stále –

Květina tam nevykvítá!

Studený víchř s kadeřmi pohřává,

Zmrtvělý kolem mu svět,

Čas ubíhá i opadává

Mladostí cizincovy květ.

Jakž možno jen, že si nezoufá?

Jak zlomená květina vadne.

Štěstí proň, že v nic nedoufá

Než – v klidný rúvek v zemi chladné;

Nač také by čekal více?

Vzdálen jest od svých srdcem – myšlenkou

O lásce sen byl jeho milenkou,

On sám zhaslá – jen doutnající svíce!

Zem studená ho skryje,
Kde? – Zda hrob jeho komu znám?
Neoželen tam kdesi shnije –
V hrobě jak v životě – jen sám!
Plakat proň žádný as nebude,
Jakž u domácích bývá –
Cizinci jen vichr zahude
A někdy v noci sejček zazpívá!

UMÍRAJÍCÍ.

Krásně, slunce zlaté, ty zacházíš,
Pouť svou denní již dokonáváš;
Poslední v zelené luhy házíš
Blesky zlaté, „Dobrou noc!“ dáváš
Háji, lesům kol; v zraky též mé
Posledně již padá světlo tvé.

Dobrou noc též já ti poslední
Dávám, neužím víc blesku tvého;
Až noc prchne, až se rozední,
Zbarví záře kříž jen hrobu mého; –
Za hory až slunce zase zajde,

O mně Selena již pověsti nenajde!

Jak kdy poutník z vlasti pryč se ubírá,

Ještě jednou vůkol sebe vzhledne;

Tesknost jemu prsa bolně sevírá,

Líce lítostí a láskou zbledne,

Nezdá nikdy se mu krásnější

Jeho vlast a nikde slunce jasnější:

Pode mnou tak ačkoli hrob zívá,

Síla poslední ve mně umírá –

V svět má duše ouzkostně se dívá,

Duch ve náruč vlast ještě sevírá;

I ač poslední strach prsa ouží,

Jednou ještě v svět duch touží;

Však již darmo a darmo se souží.

V CHRÁMĚ.

Půlnoční vstal měsíc nade Pražský chrám,

Smutný v pustém chrámě já jen stojím sám

A bledá měsíce slzí plný svit

Ve mých jenom nadrech trudný budí cit.

Či ostatních? – Ne! – svit jeho čili stín
Nepronikne rakví ni hrobový klín!
Nezaplaší noc, a nezaplaší sen,
A nezbudí bouřní mrtvým srdcím den,
Jen po sochách hrobky barví mrtvá zář
Korunu nevěrnou i kamennou tvář,
Míhá se po lících neprobuzených
Co utichlý pláč, ba co lehounký smích.
Při každého nohou kamenný spí lev
Co umdlelá síla i ukrotlý hněv.
Slávy zašlé stín, ba půlnoční i strach
Obletuje otců mých zlehčený prach.
Nešťastného syna však praviceť mdlá
A síla úst jeho skřípění jen má.

IDUNA.

Iduno! má Iduno!
Pro tebe vždy se soužím, Ty jasná noci luno,
Po světle tvém jen toužím!

Tam panoš lesem bloudí
V smutném vždy naříkání,

V zvuky, jež z harfy loudí,

Mísí se větrů lkání;

Kde v lese v hradě pustém

V noc šerou sova stůně,

Provívá listu šustem

Zpěv jeho k plné luně:

Iduno! má Iduno!

Pro tebe vždy se soužím,

Ty jasná noci luno,

Po světle tvém jen toužím!

Zní krajem chřestot zbraně,

Nepřátelé se blíží.

„Panoši! tryskem na ně!“

Mnohý se s koně sníží.

Pod nimi zem se třese;

Však rykem panoš zpívá –

Tak při potoku v lese

V bouř hlas slavíka znívá:

Iduno! má Iduno!

Pro tebe vždy se soužím;
Ty jasná noci luno,
Po světle tvém jen toužím!

Jest bitva bojována,
Panoš se s oře sníží;
Pouť jeho dokonána,
Dřímota zraky tíží,
Již dubec na něm stojí,
A srny na tom hrobě,
Kdy den půlnoc s dnem pojí,
Pasou se v tiché době.

Iduno! má Iduno!
Spojen s tebou přebývá;
Ty jasná noci luno,
V tvém světle se slunívá.

VEČER.

Zašlo slunce již za hory,
Poslední červánek plane
Nade hvozdem, ptactva sbory

Utichly, jen větřík vane,
Pohrávají dubů s listem,
Bezebarvá vlnka hrá
Přede mnou v potůčku čistém,
Ve větru zní harfa má.

Jak když zašlo slunce jasné,
Noc když roucho rozprostírá,
Poslední jak svit uhasne,
Neb nad lesem jak umírá;
Ohlas zvonku poslední
Když u večer s vížky zní,
Neb jak růže v háji zvadne:
Tak tys klesla v lůžko chladné.

A nad skalou luna bledá
Oblaky šedými plyne,
A co truchlorouška šedá
Kolem ní se mlha vine.
A tou mhou zář hvězdy zlaté
Světův vyjasňuje chrám –
V chrámě ticho – ticho svaté –
Snad je Bůh v něm sám a sám?

ZASTAVENÍČKO.

Spi, o dívko milovaná,

Tichý, libý dříměj sen;

Spi, až za bílého rána

Růžový tě zbudí den.

Nechť i ve snách anjel tvůj

Tobě zastře osud můj. –

Těž i já teď půjdu spáti,

Černé noci vzhází mrak;

Přestanu teď darmo lkáti,

Pevný sen mi sklízí zrak;

Dutě v ptactva jarní ples

„Dobrou noc!“ mi hučí les.

Luna vodí hvězdy máje

V jarní noci libý stín,

Temně zvučí šepot háje;

Mne ach tichý pojme klín:

Neprosvitne lunny moc

Mého lůžka temnou noc!

Dívko! dívko! dobrou noc!

DOBROU NOC.

Dobrou noc, o láske! zlatá číše,
Naplněná smrtonosnou slastí!
Tvoje krásná, klamuplná říše
Nebude již nikdy mojí vlastí.
Miloval jsem na noc vzešlé světy –
Jasně světy z jitra doplanuly,
Miloval jsem z jara krásné květy –
Bujné větry pryč je zavanuly.
A tak vše, co radosti rni neslo,
Láskou mojí v brzkou zkázu kleslo!

Ještě jednou v mladosti mé kraje
Zpět mě vedlo mdlého slunce zlaté
Snů mých říše, ony stíny svaté,
Kde jsem bloudil, jako dítko hraje.
Mrtvo kolem – pustota jen pouhá.
„Vše mladosti mé uvadlo kvítí?“
Bez slunce květ nemá zniku, žití;
Slunce zašlo a noc byla dlouhá.

Pláči hořce. „Proč, o slunce jasné!

An tě sotva mdlý můj zrak uhlídá,
Již tvá záře zase mi zahasne?!“
„Hasne! hasne!“ ohlas odpovídá,
A již tma se kolem rozprostřela.
Chtěl jsem kvítí – noc jen slzy měla.

Teď jsem tichý, harfa bezestrunná
Zavěšena v kobce otců přešlých;
Tichý jak v zászvitu světů vzešlých
Nade hroby noc je stříbroluná.
Však co chová harfa v zpustlém klíně?
Kdo mi tajné její žaly poví? –
Kdo vyřekne a kdo ustanoví,
Co noc tichá v bledém tají stíně?

Větrík zdychne v harfy lůno duté,
A ta, ač již struny žádné nemá,
Zalká zvuky nezapomenuté!
Vzplanou noci zraky žalonosné,
Šírou zemi kryje slza němá!! –
Či ne slza? – snad jen kapky rosné!

SEN O PRAZE.

Duše nesmrtelná, která bydlíš
V těle mém, ve schránce ve smrtedlné,
Ustvořené z hlíny! ty, jenž patříš,
Co člověka smyslům nelze zřítí,
Nelze pochopiti smrtedlníku,
A poddaným tobě tělem vládneš:
Teď zpívati dej den mně poslední,
Den, v němž čas pomine, smrti bratr,
Hříchu – syn hnusného, v kterém ty též,
Odkuds vyšla, nazpět se navrátíš,
Den, v němž slunce zhasnou, světy zajdou,
A tak jako bylo na počátku,
Dříve nežli Bůh byl stvořil zemi,
Stati bude všecko prázdné, pusté! –
A ty, jenž jsi stvořil ducha mého,
Který patříš minulost i nyní,
Jehož oko hledí do budoucna,
Nestvořený i neobmezený,
Jehož konce není a nebude –
Podporou buď silnou ducha mého.

Temná noc pokryla šírou zemi,
Nebylo na ní živého tvorů,
V celém kruhu světa smrt jen byla.
Na nebesích jasný kříž teď vyšel,
Jako slunce jasný lesk vydával,
Rozléhal se kol zvuk smutný trouby,
Budě těch, jenž dřímali ve hrobách,
Rozlehlých po zemi širošířé. –

Proměněné tělo v prach a popel
Opět skleslo po skončeném soudu,
A nebylo více; duše však se
Navrátily nazpět, odkud vyšly.
Svět stál co v dnu čtvrtém po stvoření.
Na nebesích seděl Bůh v své slávě,
Nesčíslní kolkolem duchové
Zpívali ku slávě jeho písňě;
Rozléhali hlasové se jejich
V slavném zvuku, jako bouře dálná,
Neb co padajících vod hučení;
Souzvuk světů v kruhu kolujících
Hrůzoslavně písňě ty provázel.

„Sláva Bohu na nebesích,
Jenž vévodí od věčnosti;
Jehož slovem vstaly světy,
Jehož slovem nebe jest.“

„Nezačatý, neskončený,
Neobmezenou vždy vůlí
Od stvoření řídil nebe,
Od stvoření řídil svět.“

„Milostivý, dobrotivý
Klade cíl teď lidské pouti,
Jeho slovem klesne nebe,
Jeho slovem zajde svět!“

Byla tma nad světem rozložená,
Jako moře kryje šírou zemi;
Vyhořelá, tmavá byla slunce,
Modrojasný Sirius i zhasl,
V letu, v kruhách tmavých hučí svět.

Duše má, před nadsmyslné zraky
Své teď uveď vlast mou v čase tomto:

Vymřelá až stati bude Praha,
Živého až v ní nebude dechu,
Ani člověk, ani zvíře žádné.

Peruť svou má duše rozepíná,
Z vysokého nebe dolů k zemi
Davem světů kolujících spěje;
Přede mnou i za mnou po mých stranách,
Pode mnou i nad mnou světů množství,
Až se v dálce jako mlhy tratí.
Složí duše má teď peruť svoji,
Na šedivém oblaku spočívá;
Pode mnou zem rozložená leží,
Paprškem jsouc jasným osluněna,
Před mé zraky vstupá vlast teď moje.

Jako druhdy tmavé lesy stojí,
V dálce modrají se Krkonoši,
Kol po rolích obilí se vlní,
Noví klasové potichmo šepcí,
Květem osypané stojí stromy;
Kvítí kreje pestře širé luhy,
Vonná růže hlavu v větru houpá,

Fialka přelíbou vůni lije
Z trávy husté, kde ukrytá leží.
Hrd potůčkové hájem hustým,
Olšiny se zhlížejí v potůčku,
S Labem Vltava vlast obejmá,
Nevěstu stříbrný jako pásek.
Ve vodě však není ryby žádné,
Není ptáka v povětrí žádného,
V olšině nezní již zpěv slavíka,
Nelítá na kvítí včela žádná,
Neskotačí brav na lukách bílý,
Není člověk, který by ho pásł.
V celé vlasti není zvíře žádné,
Ani člověk v celé vlasti žádný.

Jaké město před zrak můj teď vstoupá?
Praha jest to? Praha? vlasti hlava?
To jest Praha. O jak jest změněná!
Slavný Vyšehrad zde druhdy stával,
Tamo hrad královský; přes Vltavu
Jiný most před časy vedl cestu,
A obydlí všecka pustá stojí;
S šumotem kde druhdy dav se vinul,

Jest teď ticho, hrůzoslavné ticho. –

Ani člověk, ani zvíře v městě,

Pusto kolem, každé místo prázdné.

Jedenkaždý dům jest otevřený,

Nezavřená jest každá světnice;

Náradí jak jindy všecko stojí,

Jak by obyvatel právě odšel,

Člověka však nikde, nikde není.

Věže jako dříve k nebi strmí,

Ozdobeni všickni oltářové,

Jak by teď byl kněz dokonal obět,

Právě teď jak by byli odešli,

Jenž se druhdy modlívali v chrámu.

Vymřelé však stojí celé město,

Jako pustá hrobka leží Praha,

Národu co celého hrob zdá se

Celá vlast, posítá pestrým kvítím,

S Labem rychlým Vltava šumotná

V souzvuk temný, co rohové lesní,

Pějí nad hrobem píseň pohřební. –

Vzhůru nazpět má se duše nese

K nebesům, kde věčný pán vévodí

Na vysokém osluněném stolci.

BOJARIN.

Pod Bojara převysokým hradem,

To Bojara, mládce Bojarína,

Zvadla růže kouzlicí svým vnaďem –

Holým trnům roste rozmarýna.

V rozlehlého nad ní dubu stínu,

Na větvi se houpá malé ptáče;

Smutně hledí na tu rozmarýnu,

Zvadlou růži v zpěvu temném pláče.

Tmavým, hustým černým lesem

Prostovlasá dívka bloudí;

Tmavým, hustým černým lesem

Smutný pláč a lkání zní.

Bosa hustým trnům kráčí,

Z rozervaných bílých rukou

Krev po šatě bílém kape,

A usvadlý dávno šípek,

Jak by opět znova kvetl,

Smutné dívky zdobí krev;

Kudy kráčí noha její
Rozervaná, zkrvavělá,
Červeně se všecko skví.

Luna v mrak se zahalila šedý,
Není po nebi ni hvězdy jasné,
Nad lesem jen míhá svit se bledý,
A i ten po chvíli malé hasne;
Na vysoké proti hradu stráni
Houpají se křovin stíny husté,
Časem zazní z černá lesa lkáni,
Časem kol panuje ticho pusté.

Na cimbuří hradu svého
Zasmušen co černá noc,
Jako luna v mraky šedé
Zahalen v plášť široký,
Nad propastí nad bezednou,
Okem plamenným v ni hledě,
Stojí mládec, Bojar jest to,
Bojar, statný Bojarin.
„Slyš, co pláče tmavým lesem? –
Již to mlčí – zas to pláče –

Opět mlčí – opět pláče –
Vzhůru! sedlo mi na oře,
Vzhůru, rychle! – Rychle! Vzhůru!“
Hoj, již letí v tmavou noc;
Jako blesk se mihne mrakem,
Tak on letí v tmavou noc.

Na cimbuří hradu jeho
Stojí panoš, hledí v noc,
Kolem hledě, smutně pláče.
Čeká do jasného jitra,
Čeká přes den zamračený,
Čeká přes noc opět celou;
Nevrátí se Bojar více,
Statný Bojar Bojarín.

V lese s dubem jedle kde se pojí,
Houští vůkol obklopena stinnou,
Kamenný na kopci křížek stojí,
Kol něho se dubu větve vinou.
Rozmarýna v podzimních tam dobách
Vzhůru pne se mezi holé trny,
A na dvou porostlých mechem hrobách

Pásají se v sboru plaché srny.

DVA ZÁKEŘNÍCI.

Rozprostřela chladná noc

Nad lesy bezhvězdné roucho;

Studený vál vítr lesem,

Po listí se starých dubů

Skvěly tiché slzy noci.

Skryla zvěř se do svých doupat,

Spalo ptactvo v teple hnízda,

Jen dvě ještě dravých ptáků

Bdělo v stínu černé jedle,

Po kořisti číhajíce.

Pokraj lesa pode skalou

Stálo dvě zlých zákeřníků,

Po loupeži dychtivých.

Jeden jinoch, stařec druhý.

„Co se bělá,“ vece jinoch,

„Co se bělá navrch hory?“ –

„Snad to luna pobluzuje

Ve vrcholích tmavých jedlí;

Nebo labuť časně vstává.

Snad dokonce z dálné vlasti

Druh jde tebe navštívit,

Aneb milka k tobě spěje.‘

Zachvěje se jinoch jarý,

Odhovoří jemu tiše:

„Ba jest to jen nový sníh;

Dávno zašla bledá luna.

Labutě již pryč odtáhly,

Vlasti neznám, nemám druha,

Mé ach milky není více.

Vlastí mou teď tmavý les,

Druhem meč můj ocelivý

A mou milkou černá noc.“

ČECH.

Na palouce lesem obklopeném,

Jenž se výš a výš po hoře táhl,

Dohořival malý ohníček;

Kolem něho šest leželo mužů,

Unavených bitvou bojovanou;

Výše seděl sedmý, šedý stařec,
V stínu jarem rozkvetlého šípku;
Hlavu svou o harfu podepíral,
Němá jenž ležela v rukouch jeho.

Rozstřelo se nad ně ticho noční,
A kde dříve bitva burácela,
Zbledlých tiše leželo nepřátel,
Co na nebes bání vysoké
Ztuhlých nocí míhalo se hvězd.
Z dálky znělo jenom vytí vlků
Hladových, jenž blízké znali hody;
V hlasy jejich mísilo se temně
Duté lkání Vltaviných vln,
Za horou jenž oužlabinou skalní
Valila se hlučně v pustý hvozd.

„Kdo jsou oni, jenž tam kolem ohně
Unaveni bitvou spočívají?
Podle nich se leskne jasná zbraň. –
Kdo ten sedmý výše, stařec šedý,
Jenž tam v stínu rozkvetlého šípku
Hlavu svou o harfu podepírá?“

Šest to vladyků jest, příšlých s Čechem;

Vypudili nepřátele z země;

Novou sobě vydobili vlast;

Spočívají unaveni bitvou,

Bojovanou vítězně v den parný.

Sedmý onen? Starý jest to Bohdan,

Pěvec šedý jest to vůdce Čecha.

Táže se Bělodín, mládec silný:

„Bohdane, proč oněměla harfa,

Zvučně druhdy bitvu slavící?“

Odpovídá Bohdan, šedý pěvec:

„Dvacetkrát vyšlo jasné slunce,

Co jsme opustili starou vlast; –

Posledně tenkrát zněla harfa,

Třesoucími rozechvěná prsty

Smutně struna dala vlasti: s Bohem!

Ouplná až nad les vyjde luna,

Pozdraví má harfa nové vlasti,

Dobyté naší vítěznou zbraní;

Zalká i nad hrobem skleslých bratrů,

Smrt opláče mládce Bodromíra,

I Krasony, dívky modrooké,

Neboť obou, jenž zdobili luhy

Jako kvítky jasné, není více!‘

Z jedněch jak by bylo vyšlo úst,

Jednohlasně volá vladyk šest:

„Vypravuj smrt mládce Bodromíra,

I Krasony, dívky modrooké,

Vypravuj nám bitvu bojovanou!“

Mlčí chvíli Bohdan, starý pěvec,

Odloží svou harfu a pak počne:

„Buráci po jasném nebi hrom?

Vešli v boj živlové? Rozstoupá

Nebenosná skála se ve výši

Nad třesoucím v dolině se dvorem?

Ani skála neláme temena,

Ani v boj nevešli živlové,

Neburáci hrom po jasném nebi; –

Leč ryk bitvy opětuji skály,

Statný Čech v boj vede vojska svá,

Hlasným zvukem vzbuzuje vojínů.

Kouřilo se z zápalů obětních,

Kolem nich se žen a dítek sbor

V posvátném hluboce kořil zpěvu.

Proti sobě stála obě vojska,
Co dvě mračna na ztemnělém nebi;
Zbraně, též i zraků zapálených
Proti sobě sypaly se blesky.
V prudkém běhu srazila se vojska
Co dva lvové v temných pustinách,
Zazněl ryk, zazněl i třeskot zbraně.
Vystoupilo slunce na poledne,
Posud válka nerozhodnuta,
Ani semo, ani tamo není
Posud ještě ustoupeno v bitvě.
K západu již sklánělo se slunce,
Vítězem až posud nebyl žádný.

Hle, tu vůdce nepřátel se řítí
Raněný co střelou rychlou levhard,
Zpěněné se černé vlasy vinou
Širokých kolem ramen i prsou.
Těžký mlat se v pěsti silné leskne,
Chřestí plný přes ramena toul.
Stojí Jarmil proti jako skála,
Nepřátelský naň se vůdce vrže,
Bojují, prach kolem nich se vine,

Raněný pak sklesne Jarmil k zemi,
Zarachotí nad ním luk i toul.
Blíže skály stojí Bodromír,
K němu nyní obrací se vůdce.
Staví kroky – oba na se hledí
Srší na se blesky z zraků svých. –
Přiblíží se jeden k druhému.
Zaleskne se vzhůru vůdcův mlat,
Padne rána, Bodromír se vyhne.
Bodromírův skví se vzhůru mlat,
Vrhne se na vůdce, rána chybí;
Rychle po něm poznovu tne vůdce

Skočí nazpět mžikem Bodromír;
„Lkej k Moraně!“ silným hlasem volá,
Hučí větrem těžký jeho mlat
Jako bouře, skočí stranou vůdce;
Chybí mlat, a padne borovice.
Po něm vůdce, padne Bodromír,
Zarachotí nad ním luk i toul,
Šírý nad ním hlučně zalká les.
Ustupují naši! – Vítězí
Nepřátelské sbory. – Hle, tu Čech,

V nejhustší se bije jejich tlupě. –
Ustoupají nepřátelé před ním;
Naše vojska pevně opět stojí.
Proti němu vyřine se vůdce,
Naň se Čech obrátí. Co Bůh války
Stojí proti nepříteli svému;
Kolem něho skví se brnění.
Vlasy zlatá přilbice přikrývá,
Na rameně stříbrný se štít
Jasně skví co luna ouplná,
Knězem kovaný v posvátném háji,
V temné noci v světle ohňů svatých.
Požár rudý nad les vstupující
Zvěstoval nám štěstí v každém boji,
V němž se skvíti bude tento štít.
Vrhne se na vůdce nepřátel,
Jednou ranou zdvojí jeho štít,
Zdvojí brnění i prsy jeho,
Padne vůdce mezi mrtvoly;
Zarachotí nad ním brnění,
Posypaný vlastními jest šípy.
Ryk ve vojště zazní vítězný,
Prchají již sbory nepřátelské

Jako srny plaché temnem lesním,
Neb co hejno sivých holubů,
Rozražené rychlým sokolem.
Naši však, co včely kolem oulu,
Přilákané zvukem zvonku jasným
Rojí se vesele bzučíce,
Čecha kol a kol se shromažďující,
Velebí ve zpěvu hlasném bohy.‘

MĚSÍČEK.

Aj, libý větěrku,
Co spěješ tak rychle
Přes květnatá luka,
Proč skláníš kvítečků
Peřestých hlavinky?
Proč pěníš potůčka
Stříbrolesklé vlnky?
Proč modrého háje
Mladé stromky loupíš,
Listí zanášej
Jím cestičky kryješ?? –

Odpoví větérek

„Spějit' já přes luka,

Přes květnatá luka

Rychlorychlým letem,

Bych setřel slzičky,

Ježto v noci měsíc

Naplakal na kvítky,

V temnotemné noci

Bled'ouneký měsíček.

Kvítkům hlavy skláním,

Hlavinky peřesté,

Hledám, zda v kalíškách

Nebydlí překrásná

Milenka měsíce,

Bledého měsíčka.

Kolkolem ji hledám,

Hledám ji po hájích,

Hájích jasnomodrých,

Hledám ji po lesích,

Lesích tmavočerných,

Však jí nenalézám.

Hledám ji v potůčku,

Zdaž ji nechovají
Vlnky stříbrolesklé.
Často v bouři změněn,
V přestrašlivou bouři,
Hledám ji po moři,
V nejhlubších hlubinách.
Celé moře projdu,
Celé moře zdvihnu,
Jí však nenalézám.
Všude, všude hledám,
Kam oko měsíce,
Bledého měsíce
Nikdy nedohlídne,
Ach, však nikde ona.“ –

Každé noci měsíc,
Bled'ounký měsíček
Nad horami vyjde,
Horami šedými,
Naděje vždy nová
Skví se při východu
V obličejí jemu;
Než čím výše vstoupá

Nenalézaje jí,
Tím více vždy bledne
Tichou nocí lkaje
Na kvítky peřesté
Jasně slzy pláče. –

A tak od stvoření
Veškerého světa
Po oblacích bloudí,
Stříbrných obláčkách,
Hledaje milenku;
Kolem něho plynou
Jasničké hvězdičky,
Každou nocí kvítka,
Kvítečka peřestá
Slzami porosí,
Slzami jasnými.
Když však se ho velká

Někdy bolest zmocní,
Zastře si svou tvář
Tmavošedou rouškou.
Tu také noc tmavá,

Noc to černočerná
Celý svět přikryje;
A pak vše s měsíčkem,
Měsíčkem bled'ouнкým
Po celou noc truchlí.
Kdy však svou milenku
V noci nenalezne,
Tu se časně z rána
Za modrým lesíčkem
Daleko, daleko
Do moře potápí.

A tak musí bloudit
Bled'ouнкý měsíček
Od počátku světa,
Světa veškerého
Až ku konci světa,
Světa veškerého –
Milenku však krásnou
Nikdy nenalezne.

ZPĚVEC.

Strom stojí v krásném květu,

Rozsílá vůni kol a kol;

Jej ptactvo obletuje,

V zpívání přeradostném

Se kráse obdivuje. –

On vykvetl však časně,

Mráz překvapí jej z jitra,

Květ po květu opadne

I vůně s květem mizí;

List po listu opadne

I krása s listem mizí,

Samoten stojí uschlý strom. –

Sbor ptactva oplakává

Uschlého stromu krásu

Uprchlou v sadu zkvětlém. –

Nad rybníkem na skále,

Na skále na vysoké,

Pošmournou černou nocí

Oheň se jasně vzhůru pne –

Plamínek – plamen svítí

Na hvozdy širošířé,
Požár se vzhůru nese,
Obloha též se rudí.
I rybník skví se v záři,
A vlnky zlatolesklé
Vesele si šeptají.
Již oheň dohořívá,
Plamen – plamínek svítí,
Jiskří se – doutná – zhasne.
Obklopí šířé hvozdy noc,
Obloha opět zčerná;
V rybníku záře zhasne,
A tmavé vlnky šepčí
Jako pohřební píseň.

Slaviček polétával
Rozkvetlým nade sadem,
Houpával se ve květu
Zbělelé na jabloni.
Létával on nad lesem,
Nad hájem rozepínal
Křídélka rychlorychlá, –
A kudy polétával,

Zněl hlasně jeho jemný zpěv,
Rozkvetlý sad se ztišil,
Umlkl širý les i háj,
Větrík svá křídla složil,
V zeleném zdřiml háji
V vysoké borovici,
Poslouchal potok tiše
Dojemný zpěv slavíka.
Pozdřiml i slavíček,
Spánek mu očka sklížil,
S rozkvetlé sklesl větve,
Pne vzhůru mech se nad ním.
Umlkly zpěvy jeho,
A nad jeho hrobečkem
Přesmutně širý hučí les.
I větříčkové rychlí
V ouplném světle lunny
Smrt jeho oplakávají.

Chodíval jinoch po horách,
Rovinách širé vlasti,
Zvučnou si harfu nosil.
Vítaným býval hostem;

Umělou kdy on rukou
Rozechvěl zvučné struny,
Mnohé tu dívce smutné,
Jak pochmuří se hvězdy,
Zastřely slzy jasný zrak;
A jak za jitra rosa
Skví se na lístku různém,
Tak na rozkvetlých lících
Dívčiných slza skvěla se.
Často nad hájem zazněl
K úplné luně jeho zpěv.
Není jinocha více;
V chladném on dřímá hrobě,
Neb na perutech zpěvu
Odlétá duše jeho.
A jako s květem vůně,
S ohněm i požár zmizí,
Jak zpěv s slavíkem zmlkne,
Tak i s jinochem dobrým
Jeho zalétly písně,
I harfa oněměla.

DÍTĚ.

Strašnou bouří oblak hrozí,

Jak to úpí v moře lůně?

Aj, tu dítě v malém člune,

Sem tam po vlnách se vozí.

Dítě! – dítě!! - - vrať se zpátky

Neslyší; – jen neustále

Člunek plyne dál a dále.

Proč tak plyneš v neustání,

Nehrozíš se bouře valné?

Aj, tu dítě oko kalné

Zdvihne, mluví v tichém lkání:

„Proč bych hrozil já se moře,

Vždyť pak přece v hloubi této

Otec spí již třetí léto.

Nezdá se tam tiše spáti,

Neb kdy v tomto plynu člune,

Slýchám v temném moře lůně

Často tajně, tajně lkáti; –

Snad se mu tam po mně stýská? –

Rád bych chtěl tam k němu jiti,

By mne mohl opět zřítí.

Neznám ale cestu dolů.“

Strašlivě teď bouře skučí,

Zbouřené již moře hučí,

Dítě plyne v němém bolu.

Vlna za vlnou se valí,

Podobná vysoké hoře;

Polkne člun ten ... zalká moře.

PŘEDLKA.

Předouc dívka sedí pod rozkvetlou máji,

Žal jí v srdce volá žežulička v háji.

Čtvrtý rok pod máji zde na mezi sedí,

Od hor Krkonošských dolů k Praze hledí.

Z rána i u večer očka tam obrací,

Zdaliž Milvoj její již se z boje vrací.

Starostí ubledlá červená prv líce,

že se Milvoj z boje snad nevrátí více.

Kol rozkvetlé máje stehlík polétává,

Ty-li to, Milvoji, smutně provolává.

Nese vraný havran zprávu o Milvoji,

V krutém že on zůstal proti Turkům boji.

Zalká dívka smutně: „O vy hory sněžné,

Proč nezasypete dívky srdce něžné!“

Před dívkou veliký hle Krakonoš stojí,

Dívčina se leká, dívčina se bojí.

„Nestrachuj se, přelko,“ Krakonoš jí praví,

„Však tě mocnost moje všeho žalu zbaví.“

A hle, promodrává kvítko se pod máji;

Žal žežulka volá v každé srdce v háji.

JAROSLAVNA.

Za šedými hory vzdálené jest

Lampa naší země, zlaté slunce
Temnošerem přes hladinu mořskou
Lkaly zvony smutným zvukem
Lkaly touhu země po vzdáleném
Slunci, tam ku horám, kde přebývá;
Krásná růže klonila hlavinku
Umírajíc, kol kol po zahradě
Rozesílala nejsladší vůni.

Po zsinalem jezeru
Ploula labuť bílá, zpěvem mutným
Bílým táhlým hrdlem na peruti
Dechu posledního nejkrásnější
V ticho noční uplynula píseň,
Spěchající jasnému ku slunci.
V tichou noc nad mořem na balkónu
Lkala Jaroslavna pláčem řeky,
Vinoucí se rozkvetlými luhy.

Bělejší nad labutině hrdlem,
Nade růži rtoma krásnějšíma,
Nejkrásnější linula myšlénka:
„O, jak touží srdce mé se vznést

Vzhůru k světlu, které svítí světu!
O, že člověk tak jest vzdálený
Od slunce, jenž vzešlo na Golgatě,
Jehož jiskrou celý jestit' svět,
Dokud noha jeho bloudí zemí!
Výš a výše vezdy vstupovati,
Podobnější vezdy býti jemu!“

NA POPRAVIŠTI.

Noční kolem rozprostřel se klid,
Na pahrbku vybledlá se míhá
An ji polil bledé luny svit,
Lebka, jenž se nade kolem zdvíhá;
Krajina kol tichá, pustá, holá,
V rybníce jen žába smutně volá.

Otevírá půlnoc hrobů klín,
Kol a kolem temné šepotání. –
Nad svým hrobem mnohý nyní stín –
Bloudí semo tamo v tichém lkání.
Mnohého teď prolitá se třpytí
Mladá krev, kdy na ni luna svítí.

BUDOUCÍ VLAST.

„Slyš, páže můj, proč smuten stojíš?

Slyš, páže můj! – sem blíže pojd'!

Snad že se vlny mořské bojíš?

O neboj se, pevná je loď.

Slyš, páže můj! – Darmo volání.

On neslyší. – Co znamená

Ta touha tvá, to tvoje lkání?“ –

„„Tam za mlhami vlast je má!“““

„O patř! o hled'! co z more klínu

V požár večerní vystoupá;

Polou to leží v mlhy stínu,

Půl to chová vlna skoupá.

O pane, hled'! v poslední záři

Jak zlatě soumrakem to hrá,

Zajisté hledím vlasti v tváři,

O jistě! jistě vlast to má!“““

„O páže můj, nechtěj tam zřítí,

Darmo radostný budíš cit!

Co pravíš vlasti svojí býti,

Jest jenom lunny chladný svít;
Až vzhůru se nad moře zvedne,
Až poslední dne zhasne zář:
Obličej jí pak touhou zbledne,
Jakou i tvoje zbledla tvář!“
„Můj páže, slyš! kroky měsíce
Jsou daleko, půl přešla noc. Proč rosí slza tvé zas líce?
Jakého želu tě zas moc,
Mé dítě, moří?“ – „„Hleď, o pane
Sotva to oko rozezná,
Co v bledé záři lunny plane,
To jistě, jistě vlast je má!““
„Čí jazyk uchu řečí zrádnou
Lže o vlasti, již hledá zrak?
Ty nemáš, chlapče, vlast nižádnou;
Co tam zveš vlastí, jest jen mrak!
A proto slyš – o slyš, pojd' spáti,
Než líce tobě zbarví den;
Snad že se ve snách budeš smáti
Své vlasti vstříc – sen jako sen!“
Poslechnul páže, odšel spáti;

Ještě nepřešel noci stín,
Pán vloží, pokoj chtě mu dáti,
Jej v lůžko chladné – v moře klín.
A nad ním jitro – večer zplane,
Nezbarví však již jeho líc.
On věčně, věčně nepovstane:
Že hledal vlast, neví už víc!

BALADA.

Pokraj skály jinoch sedí,
V jeho rukou harfa dřímá;
Prvním jitem v dálku hledí,
Vyskočí, i takto hřímá:

„Pohřbi harfu, hloubi černá,
Pevný meč mi v pravou ruku,
Vzhůru za mnou, mládež věrná,
Skončíme ať vlasti muku!!“

Letí harfa mezi skály,
Posledně zavzdechne sobě;
„Dobrou noc!“ zdol struny vály

Na svého co pěvce hrobě.

„Bílá horo, bílá horo,

Odstří přikrov, jenž tě kryje,

Jitro tvé juž svítá skoro,

Naše krev tvou vinu smyje.“

„Sněžka zdvíhá čelo jasné,

Krakonošů lampa plane,

Krvavé až zoře zhasne,

Zlaté Čechů slunce vstane!“

V okruh vlasti zavzní plesy,

Hučí jitrem řeky zdmuté,

České zavzní v kolo lesy,

I za lesy zvony duté.

ZNĚLKY.

1.

Tichý tis nad růží stíny sklání

Mezi hrobů ověčené kříže.

Sladké zvuky – o jen blíže! blíže!

Slavíka snad libé klokotání? –

Ach, tak sladce nezní jeho lkání,

Kdo hlas ten uslyší, půjde stíže,

Neb jej žel i touha k růži víže

Bez naděje jako milování!

Bolest-li, či slast mé srdce jímá? –

V růžovém blankytu hvězdy rcete,

Ty růžemi ověncená Luno,

Zdaž to Ona – a jen růže dřímá? –

Či spí Ona, a jen růže květe? –

„Růže květe!“ Růže jen? – Iduno! –

2.

V hloubi citů kde mám slova vzíti,

Bych pronesl prosbu dosti jemnou? –

Temnost za mnou, temnost i přede mnou

Bledý den chce v brzku mi zajít! –

Jak se stádo labutí chce kryti,

Oblaky plynou před nocí temnou.

„Pane, pane! – pane!! zůstaň se mnou

Zůstaň se mnou, neb chce večer býti!!!“

Darmo! – lkání mé ho neuprosí. –
Jakás ruka před umdlelý zrak
Vždy mi staví zoufalství jen číši. –
Sáhnu po ní; – mok ten usta zrosí, –
V ducha tma mi sype mrak a mrak! –
Hu! jak chladno v noci pusté říši!!

3.

Ač má síla neoslábla v boji
Proti tobě ještě, bouře lítá,
Přece bolest v hloubi srdce vrytá
Časem budí mutnou touhu dvojí:
Předně, v nově zkvětlém jaru svojí
Aby v nadou růže trnokrytá,
Ne již více v čelo mé uvitá,
Zdobila leč tichou rakev moji.

Druhá žádost jest to samé přání:
By nového jasná slza máje
Až provodí slavíka volání,
Bledou Lunu v tichou noční dobu
S sborem hvězdným nad vlastenské háje,

Zrosila leč mech jen mého hrobu.

4.

Zašlo slunce za modravé hory,

Poslední v oblacích požár plane,

Lehký větřík temným lesem vane,

Pernaté sen v náruč jímá sbory.

Vzdálené se v soumrak tratí dvory,

Zdá se svět, že v temnu pozůstane;

Však jen zdá se, v brzku Luna vstane,

Světlem svým osvíí všecky tvory.

Vzešly hvězdy v rouchu jasném, zlatém,

Na vysokém z tmělých nebes trůnu,

Předcházejíc kněžnu noci, Lunu,

Spatřily mne na zarostlém hrobě; –

Žaly kryji ve srdci rozňatém,

Touhou plál jsem po minulé době!

POMNĚNKY ZASÁZAVSKÉ.

I.

Proč Vltavo, řeko divá,

Tmavou nocí v bouři lkáš?

S mými své snad zdechy pojíš?

Mé snad zdechy také znáš?

„U Vorlíka skály krásné,

Pod nimi květnatý břeh! –

O, by k nim mé vlny bystré

Vrátily svůj rychlý běh!“

Darmo, řeko, tvoje lkání,

Darmo tmavou nocí zní,

Vlna tvoje v moře spěje,

Oných břehů neuzří.

„Darmo jsou i tvoje zdechy,

Dnové, pro které zde lkáš,

Oni dnové zašli dávno,

Více již jich nepoznáš!“

Ano, zašly časy milé,
V nichž jsem bloudil v mladý den
Podle Želetínky hájů – –
V krátké noci – krásný sen. –

II.

Želetínky háje
Modré stíny plodí,
Modrými tam stíny
Mnohá srnka chodí.

Jedna srnka bílá
Nade všecky jiné
Které tamo mají
Své obydlí stinné.

Stověžitou Prahu
Ode místa toho
Dělí řeka bystrá,
Dělí hor i mnoho.

Přece noha moje
Tmavou nocí spěje,
Své kde Teletinka
Tiché stíny seje.

Vzešly hvězdy zlaté,
Luna zasvítla,
Všecky srnka bílá
Krásou převýšila.

Toužím, tamo spěje,
Mou by srnkou byla,
Rychlost však mých kroků
Pryč ji zaplašila.

Srnko, bílá srnko,
Uposlechni radu,
Opusť háje tmavé,
Pojď v město do sadu.

Ubíhala ona
Dále ve křovinu;
„Miluje vždy srnka

Svobodnou krajinu.“

Pro ni v noci tmavé

Oko slze lilo;

Vzešlo slunce z rána –

Mne nepotěšilo.

PÍSNĚ.

1.

Z temna lesa žežulička

Zakukala, zaplakala

Pod Karlovým Týnem:

„Karlův Týne, pevný hrade,

Památníku reka spustlý,

Slávy stíne, slávy hrobko,

Zašlá hvězdo, zhaslé slunce;

O jak stojíš pustý, pustý! –

Karlův Týne! Karlův Týne!“

2.

V širém poli dubec stojí,
Pod ním dřínec zakvětá,
Nad ním za vzdálené hory
Sivý holub zaletá.

Hledá háj, kde pokoj bydlí,
Nezní dravých ptáků hluk,
Jaro kde panuje navždy,
Nehrozí myslivce luk.

Tak i jinoch pokoj hledá,
Prchá vln zbouřených chřest,
Domnívá se, v širém světě
Někde přec že pokoj jest.

Však on darmo, darmo hledá,
Všude s ním jest trýzeň zlá;
Příčinu on nepokoje
V srdci vlastním s sebou má.

Pokoj v žádné není době,
Světlem zhoubný hrozí vír;
Pravý pokoj jest jen v hrobě,

V Bohu jest jen pravý mír.

3.

Ani labuť, ani luna,

Oblaky neoře;

Leč to bílá kaple stojí

Na vysoké hoře.

Na tu horu za svítání

Dívka putovala,

Na práh klesla, ruce spiala,

Smutně zaplakala.

Pro mne, ach, dívčina krásná,

Pro mne se nesouží,

Dej jí, Panno! hvězdo čistá,

Po kom ona touží.

4.

Nesbírá v háje stínu

Má děva tamto u vody

Z rána červené jahody

Bílého si do klínu:

Leč růže to vykvítá,

A tamto u borovice

Bílá v kolo holubice

S dřeva na dřevo lítá.

Háj děvku neobjímá!

Na nálesí, na rovině

Ustlali v lůžko dívčině,

Tam ona ještě dřímá.

5.

Zalká jinoch v černo lesa:

Temnáť noc bez svitu luny,

Smutnéť jaro bez všech květů,

Pustýť život bez milenky!

V širém světě jedna – jedna –

Jedna jenom – – měj se dobře!

Zašlo slunce – sklesla noc,

Černá noc – chce se mi spáti.

V širém poli dubec stojí,
Zelený pod dubem palouk
Žlutým obilím prohlídá.
Přijdou ženci, žito sežnou,
Na palouku odpočinou,
I ty tamo odpočín si,
Poshov sobě na mém hrobě.
Vylítne skřivánek pozdní,
Zazpívá v rozmarném pění:
„Již ho není – již ho není!“

6.

„Celý kraj písecký
Holé trní rodí,
Že moje milenka
S jinými se vodí.
Měj se tady dobře,
Můj vraný koníku,
I vy sokolové,
I ty věrný psíku.

Oba sokolové

Od rána do rána

Svobodni lítejte,

Prosti svého pána.

Do lesů zaběhni,

Ty vraný koníku!

Pána si vyhledej,

Drahý, věrný psíku.

Z rána do večera,

Večera tmavého,

Od dvora ke dvoru

Hledej si jiného.

Já zajdu daleko

Do širého světa,

Nevrátím se nazpět

Po celá tři léta.

Po celá tři léta,

Ba v mém živobyті

Nechci já krajinu

Tuto víc uzříti.“

Zaslechla to dívka,

Zaplakala tuze;

Ohlédnul se jinoch –

Nezpomněl té chůze.

7.

Na lučině husy pasou,

Pasou je tam pěkné panny;

Letí sokol – rozlétly se

Sivé husy na vše strany.

Jedna husa, sivá husa

Vzhůru letí pod oblaky;

Jedna z panen na lučině

Za husou své zdvíhá zraky.

„Huso, huso! Sivá huso,

Ohlédni se na vše strany,

Ohlédni se po táboru,

Co dělá hoch milovaný?“

„„Na palouku bílý kámen,
Při kamenu voda běží;
Na něm roští – a v tom roští
Milý tvůj ubitý leží!““

8.

Z rána na úsvitě
Od mne nešťastného
Ulétla hrdlička
Do pole širého.

Dívko, z tvých pramenů
Ona se napila,
Tys rozstřela síť,
Ty jsi ji lapila.

Tvá hrdlička žvavá,
Ta ji přivolala
I lahůdka zrádná
V síť zamotala.

„Nemám já pramenů,
Ni lahůdky zrádné,
Ni hrdličky žvavé,
Ani sítě žádné.“

Tvoje modré oči
Jsou ti pramenové,
Lahůdka ta zrádná
Malinová rtové.

A hrdlička žvavá
Stříbrné tvé hlasy,
Sítě lapající
Tvé jsou zlaté vlasy.

9.

Letěly koroptve plaché
Přes jalovec nízký;
Hlásala střelená rána,
Můj milý že blízký.

Zaplašená po nálesí

Utíkala srnka,

Dívka v křoví stříšala si

Jalovcová zrnka.

Uleknutá sobě tuze

Ruku poranila,

Zabolelo ji to v srdci,

Slze vyronila.

V jednom roku jalovcová

Křoví květy mají,

V druhém roku zrnka vzejdou,

V třetím zrnka zrají.

Až ta zrnka zralá budou,

Všecka opadají,

Jedno zrnko přehluboko

Zemí zasypají.

Slze dívky ho zrosejí,

Až jalovec vzejde;

Neboť více na nálesí

S milým se nesejde.

10.

Neroztál sníh ještě

Na skalnatém čele?

Sníh již dávno splynul,

Leč že to labutě,

Labutě jsou bílé;

Spočívají tamo

Na vysoké hoře

V zeleném osení,

Jenž libě zavání

Krajinou večerní.

Zkud, labutě bílé,

Semto jste přitáhly?

Od východní strany

Po večerním nebi

Zlatoskvoucí branou?

Či tam od západu

Šly jste proti slunci? –

Ne, my od půlnoci

Z chladných táhnem krajů

Táhnem na poledne

V kraj věčného ráje;

Jemu není roven
V širém světě žádný;
Nejkrásnější kvítí
Vykvetá jen tamo! –
Aj, labutě bílé,
Vy zůstaňte tady;
Nade všecky kraje
Jest dědina naše;
Nade všecko kvítí
Milenka jest moje!

11.

Uhasly zatmělé hvězdičky,
Zamkly uplakané očičky,
Když zore z jitra zaplálo;
Smutný den, ach, to je smutný den,
Slunce nevychází z mraků ven,
Děvče se, ach, neusmálo.

Zašlo nám slunéčko za hory,
S ním šel milý můj mně navzdory.
Vrať se mně, milý můj, o pojd'!

Odešel milý můj po hoře;
Daleko, daleko za moře
Odnesla mi ho rychlá loď.

Jistě by ses, milý, nazpět dal,
Bysi věděl, co jsi udělal,
A jak mě srdce mé bolí!
Řekněte vy mu tam, hvězdičky,
Že po mezích kvetou slzičky,
Že uzrává zítka v poli.

12.

Modřínové, mladí modřínové,
Proč smutně stojíte? –
„Hučí bouře horou, dolem,
Hvozď, který nás druhdy chránil,
Nyní leží posekaný;
Bouře láme větve naše,
Vítr s hory je zanáší,
Příval zemi s kořenů odrývá.“ –
Chladnou nocí svítí luna,
Bělají se malé dvory;

Mezi dvory palouk velký,
V střed palouku pahoreček,
Na pahorku planá hruška.
Pod hruškou dva bratři sedí.
Mladší dřímá bratru v klíně,
Podle malá harfka leží.
Starší prstem přešel struny,
Pak si vzdechne nocí tichou:
„Těžko ptactvu vzdál od hnízda,
Smutně žežulce bez matky;
Smutněj dětem bez rodičů,
Tížej vzdáleným od vlasti.“

13.

Kleslá.

Stojí jabloň v širém poli
Nočním mrazem zpražená;
O jak mne mé srdce bolí,
Ta že jabloň zkažená!

Darmo pláče v tichém lkání

Jasně slzy bílý květ;
Hluché všemu naříkání
Nevrátí se jaro zpět.

Dívko bledá, v jejím stínu
Nevzejde ti radost víc;
U věnec spleť rozmarýnu,
S hrobem sňatek čekajíc.

Nevinnosti! blesku tvého
Za sebou ji táhne moc;
Tebe, slunce žití svého,
Ztopila kdy v temnou noc.

Vzešla luna! –
Jak se svítí
Slzami jí ruměncem;
S ní i všecko pláče kvítí
Roztržený pro věnec.

14.

Pod starým hradem, v večerní době,

Žežhulka volá „kuku“ na buku.
„Podej, můj milý, statnou mi ruku,
Podej mi ruku, podej mi obě;
Snad že již více nepřijdem k sobě,
Leč až žežhulka smutné si ‚kuku‘
Zavolá sama v rozlehlém buku,
V rozlehlém buku, na našem hrobě.“

Chladný olšinou větřík zachvívá,
Kde při potůčku slavíček pěje.
S koně na dívku jinoch se směje.
Smutně se směje, smutně se dívá,
Slza mu jasná líce polívá.
I koni v oku slza se skvěje,
Jenž bujnou nohou v zem kyprou reje;
Smutně i slavík s olšiny zpívá.

„Neplač, dívčinko, že v boj se strojí
Pro vlast, pro krále Zdeněk dobrého;
Pro ně nešetří života svého. –
Necht' s zemí šírou střela mne spojí,
Pevná naděje srdce mé kojí:
Míra pláče pro Zdeňka mrtvého,

V lkání žaluje lesům smrt jeho;

Však hrob s dívčinou mne nerozdvojí!“

Měsíček hasne, blízkot' svítání; –

V hrob mu ustlala kalená střela,

S ním Míra leží v hrobě jak chtěla.

Smutné z hor hučí větríku vání,

Nad jejich hrobem již les se sklání.

Když krásná Běla v lesíku bděla,

Cvičená Mírou jí pověděla

Sivá holoubka jich milování.

15.

Věje vítr, chladný vítr

Přes strniště pusté,

Nosí listí, zvadlé listí

Přes ty hvozdy husté.

Žežhulička v tmavém lese

Smutně zakukala;

Smutněji však na lučině

Dívka zaplakala.

Věnc s hlavy jsem ztratila;

Kde mám jiný vzítí? –

Zavál vítr bílé růže,

Jiný nelze vítí.

Ajta, na mé sestry hrobě

Ještě vlají stíny;

Tam já půjdu, věnc spletu

Sobě z rozmarýny!

16.

Umlkni, potoku hlučný,

Padající s kolmých skal;

Ustaň, ustaň, háji zvučný,

Proč můj znova budíš žal? –

V dálce vlna tvá umírá,

V rovinách tvůj usne hlas,

Cit, jenž srdce moje svírá,

Neumrtví žádný čas. –

O čem mluvíš? Ó jen o ní!

Kde jest ona? Rci, kde dlí?
V lůno její jen se kloní
Rychlý běh tvůj? K ní jen, k ní?
Proč mne touha po ní moří? –
Tváří jejích neviděl jsem,
Hlasů jejích neslyšel jsem,
Přec mé srdce láskou hoří.
O čem mluvíš? o jen o ní!
Rci, proč pláčeš? – o jen pro ni!

17.

Pod okénkem mé milenky
Bílá růže zakvítá,
Pod ní vonná fialinka
V tmavém mechu zakrytá.

Až ta růže pěkně zkvěte,
Na můj hrob ji vsadějí,
Bledá luna, jasné hvězdy
Slzami ji zrosejí.

Ale necht' ji zalévají,

Přece zvadne, opadá,
Smutně nad ní Mílka pláče,
Slunéčko kdy zapadá.

Milko, Milko, darmo lkání
Večerním tu tichem zní;
Mrtvý z hrobu nepovstane,
Růže zvadlá nevykvěte,
Ni nevinnost ztracená.

18.

O, harfo dávnověká,
Sladkých kolébko zvuků,
Uspalá nyní dřímáš
V kobkách hor stinnokrytých
Po vlasti rozložené.
Ač dávno hlasy strun tvých
Dozněly slávu otců,
Často mne v stínu hájů
Po oudolích po hlučných
Mnohozvuké Vltavy
Samotného překvapí

Temnota černorouchá;
Kolem šumoty noční. –
Růžoví nesou snové
Na peruti lehounké
Se nade hlavy lidské.
Tu vzchází hvězdy jasné
Ve duté noci lůno,
Na nichžto slavných otců
Přebývají duchové;
Udá se mi slyšeti
Zemřelé zvuky tvoje,
Ty harfo zašlých věků,
Ač dávno hlasy strun tvých
Dozněly slávu otců!

19.

Nářek.

Známt' já jednu děvku krásnou,
Jako růži kvetoucí,
Patřím-li v tvář její jasnou,
Nevinností planoucí,

Tuť mé srdce cosi cítí
Sladce a přec bolestně,
Neb mně nelze kvítko míti
Rozvité tak milostně.

Šťastnějším jsem někdy býval,
Než ji shlédlo oko mé,
Poklid v srdci jsem nosíval,
V němž se nyní láska dme;
Necht' jsem v hlučné společnosti,
Necht' v tichoučné samotě.
Ji jen vidím v obraznosti,
Ji též v šedé mráкотě.

Když noc rozprostře se temná
A na lůžko ulehnu,
Tuť ručinka její jemná
Objímá mne v blahém snu;
Laskavě ji k srdci vinu –
Líbám děvku s vroucností – –
Však procítá – žalem hynu,
Zklamán jsa v své milosti.

Vyjdou-li pod širé nebe,
Bych ulevil strasti své,
Tu ji vidím podle sebe,
Jak mé srdce k lásce zve;
A hned opět tamto stojí
Na vysokém ouskalí,
Kde nás hrůzná propast dvojí,
Kde nás dvojí Osud zlý! –

Ach! proč's dávno mne zajala
Vábnou tvojí sličností,
Proč's mně pokoj vnitřní vzala,
Prsa nadchla milostí? An nemůžeš sama dáti,
Po čem's žádost vzbudila? –
Tebe nesmím milovati –
Proč's mé srdce ranila!? –ojí!